

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumără și la poste și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefecate nu se primesc.
Manuscrisul nu se înapoiază.

Sibiu, 22 Ianuarie st. v.

Dăm astăzi primul loc următoarelor rectificări la cele publicate de noi în fruntea penultimului număr al „Tribunei“:

În primul d-voastre din numărul de Duminecă, 20 l. c. al „Tribunei“ la calcularea cuotei, ce se ridică dela biserica greco-orientală română pentru fondul de pensie al învățătorilor dela scoalele populare, a încurs o eroare de calcul. În sensul art. de lege XXXII din 1875 cuota anuală, ce se încasează dela fiecare învățător, nu e 2% din salariul ce-l au, ci 2% dela 300 fl., adică 6 fl. Atâta trebuie să plătească pe an fiecare învățător fără considerare la salariul ce-l are. Aceasta dă dela 1800 de învățători din provincia metropolitană o contribuție anuală de 10,800 fl., din cari rezultă de 10 ani încoace 108,000 fl. Pre lungă aceasta mai solvesce fiecare comună bisericească pentru fiecare învățător pe tot anul câte 12 fl. (§. 29, pct. 3; art. de lege XXXII din 1875), ceea-ce după 1800 învățători dă pe an suma de 21,600 fl., ear' în 10 ani 216,000 fl. În fine s'a încasat dela fie-care învățător la prima înrolare la „institutul de pensionare“ taxa fundamentală (§. 28, pct. 1, l. c.) de 15 fl., ceea-ce dă dela 1800 învățători sumulă de 27,000 fl. Totalul, ce s'a încasat până acum dela învățătorii nostri pentru fondul de pensionare e așadar (108,000 + 216,000 + 27,000 = 351,000 fl. Camelele acestui capital se pot calcula cu 6%, pentru-că atâta s'a încasat — tot dela învățători și biserici. În urma nenumăratelor sarcini publice și a progresivei sărăcii mai nici un învățător și nici o biserică nu a putut solvi cuotele la timpul prescris, și astfel a trebuit să plătească camete de întârziere de 6%. Calculate aceste în cifră diametrală pe 5 ani după întregul capital de 351,000 fl., rezultă un creșcământ al capitalului de 105,300 fl. Adăugându-se și aceasta la capital, suma ce s'a încasat sub acest titlu dela învățătorii și bisericile române gr.-or. și se află astăzi la mâna dlui ministru Trefort, se arata cu 456,300 fl. Banii acestia scoși din gura copiilor cu multe lacrimi amare, cu multe oftări și blăsteme. Pentru-că tot cu acea cruditate ca la alte dări, vinde executorul de dare și aici perina de sub capul pruncului moribund, capra cu lapte și ultima găină a bieteii familiei române. Și dacă din toate aceste nu ese cuota, cametele și spesele de execuțiune, se vinde vaca episcopului bisericesc; și dacă tot nu se poate acoperi, se vând clopotele bisericii, potirul și epatrafirul. Așa a poruncit dl ministru Trefort în ordinațiunea sa ddo 22 Decemvrie 1880 Nr. 34,124. Astfel s'a creat și se creează fondul de pensie regnicolar, și cam acesta e stadiul, în care se află. E vorba doară despre o jumătate de milion, ce s'a stors în 10 ani de pe biserică, și care sumă în fiecare an următor crește cu cuota anuală de 21,600 plus interesele dela o

jumătate de milion cu 25,000 total așadar cu 46,600 fl.

Ai cui sînt astăzi banii acestia? Cine dispune de ei? cine îi folosește?

Succede-va bisericii autonome gr.-or. române a revindeca proprietatea și administrațiunea lor?

Din punct de vedere de drept și în statuti de drept proprietatea nu ar pute veni sub discuțiune. Banii detrași funcționarilor publici din leaful lor cu scopul de a se folosi pentru ei, în toată lumea largă sînt proprietatea lor. Și în toată lumea largă se folosesc astfel de bani, așa cum au intrat, spre binele acelor, cari i-au contribuit. Fondurile de pensionare după principiul de drept trebuie să fie un fel de casă de păstrare, în care, detragându-ne dela lipsele de toată ziua, depunem câte ceva, spre a ave la casul când nu mai sîntem în stare de a ne agonisi. Ceea-ce ne-am detras nouă și am depus acolo, desigur că e al nostru, și trebuie să-l folosim noi, și numai o parte foarte mică, 10—15%, se poate capitaliza ca fond permanent, de rezervă. Așa pretinde idea de drept.

La noi însă nu e dătoare de măsură idea de drept, ci idea stat maghiar.

Statul e numai într-o atîta stat de drept, în cât această concepțiune nu jignesce idea de stat maghiar. Și cumcă aceasta e așa, ni-a spus-o mai dîlele trecute dl ministru de culte în dietă, când a profestat maxima sa politică într'acolo: că nu se ceartă cu confesiunile, le dă acestora drepturile ce li se cuvin, pe cât aceste drepturi nu jignesc idea de stat maghiar, dupăcum o are aceasta dl. Trefort.

În această declarațiune aflăm de acum răspunsul, ce va arma la pașii făcuți de consistorul metropolitan pentru revinderea fondului de pensie. Dacă adică acest fond servește ori ajută ideii de stat maghiar a domnului Trefort, atunci „*Sasciate ogni speranze . . .*“ Untura e înghițită. Dacă nu servește, atunci dl Trefort, după solemnă sa profesiune, nu se va certa cu noi, ci ne va da ce este al nostru.

Cât s'ar pără de paradoxă întrebarea: cum poate un fond de pensie, banii de lacrimi, să servească ideii de stat maghiar, adică tendinței de maghiarizare? — Ea totuși merită să ne ocupăm de ea cu această ocaziune.

De loc la prima vedere apare cu totul curios lucrul, că sume atît de enorme — numai dela Românii gr.-or. o jumătate de milion! — se storc pentru a crea un fond din ele, care fond stă la nemărginită și de contribuenți necontrolată dispozițiune a ministrului. În toată lumea unde s'au format și se formează institute de pensionare, banii contribuți de funcționarii concenți se folosesc imediat spre binele contribuabililor. Ei se asociază într'un fel de reuniune spre ajutorare reciprocă. Contribue fiecare o anu-

mită cuotă pe an, cu care se se ajutură un soț devenit necapabil de lucru și cli-vernire. Astăzi unul, mâine altul. Contribuirile, după natura lucrului, sînt a se folosi în tot anul, dacă cere trebuința, spre scopul asocierii. Numai dacă nu este trebuință, apoi anumite mici procentualități din totul se pot capitaliza. D-l Trefort a întors lucrul, el capitalizează 94% și dă contribuabililor 6%.

Pentru-ce aceasta?

Răspunsul ni-l dă istoria.

Rasa maghiară din „imperul“ maghiar, la număr cinci milioane, a domnit până la 1848 preste celelalte rase ale „imperului“, la nume de cee milioane, prin aceea, că Maghiarii au fost domni feudali, ear' celelalte naționalități au fost iobagi, sclavi ai lor. Iobăgia feudală, acest specimen de sclavagiu al timpurilor obscure, ne mai fiind suferit în formă apertă în Europa luminată, și vrînd totuși rasa maghiară, în număr de 5 milioane, să stăpânească preste celelalte rase din țeară, în număr de 10 milioane, problema e: cum s'ar pute fără de iobăgie formală a servi nemaghiarii Maghiarilor; cum e posibil, ca nemaghiarii să lucre și să agonisească pentru stăpânii maghiari?

O modalitate s'a aflat în crearea fondului de pensionare regnicolar, adică comun pentru învățătorii tuturor bisericilor. E un cazan mare acest fond, în care se deșeartă contribuțiile tuturor bisericilor. La cazan stă cu lingura în mână ministrul reg. ung. de culte. El mestecă, el împarte.

Dar' cum mestecă și cum împarte?

Să vorbească fapte, care, dacă s'ar desmînți, de sigur noi vom fi în prima linie cei liniștiți.

În timp de 10 ani s'au încasat dela Românii gr.-or. sub titlul: „fond de pensie“ o jumătate de milion. Dar' în timp de 10 ani s'au pensionat în archidieceasa transilvană *șapte învățători cu câte 100 fl.*, în celelalte două diecese poate eară pe atîția, și astfel noi din jumătatea de milion plătită până acum la fondul regnicolar, folosim pe an 1400 fl.

Câți învățători maghiari s'au pensionat în tot acel timp din tot acel fond, nu putem săi în cifre, deoarece-ce datele oficiale, despre urmatele pensionări nu se împărtășesc nici concențelor biserici. Ceea-ce vedem în viața practică e, că câți cantori-învățători reformați și romano-catolici de confesiune și Maghiari de naționalitate au mai rămas din timpul absolutismului și de mai nainte, astăzi toți se bucură de „binemeritatul stadiu de odichnă“, trag pensii de trei ori mai mari, decât le-a fost salariul preste toată viața lor.

După principiul dreptății și într'un stat de drept, dintr'o jumătate de milion, scoasă din salariul de câteva cupe de cucuruz al bietului învățător român, ar trebui astăzi să se distribue învățătorilor români cel puțin 90% din contribuțiile anuale.

Aceste contribuții fiind pe fie-care an în biserica gr.-or. rom. 21.600 fl., ar trebui ca învățătorilor aparținători acestei biserici, să se distribue pe fie-care an 18.900 fl.

Dar' și dacă ne vom abate dela principiul de drept, și vom lua de basă sistemul de capitalizare al dlui Trefort, totuși o jumătate de milion, numai cu 5% computat, dă un venit anual de 25.000 fl. Din acestia se plătesc la cei vre-o 14 pensionați ce îi avem 1.400 fl. pe an. Unde merge plusul?

Aceste sînt fapte, cari fără de tot comentariul își au logica lor nedeprecabilă.

Să trecem acum la instituțiuni.

În sensul §-lui 40 al legii despre pensionarea învățătorilor decide în prima instanță asupra necesității și îndreptățirii la pensionare o comisiune de șese membri, din cari doi sînt: inspectorul regesc de scoale (totodată și președinte și referent și notar), apoi medicul, pe care îl numesce tot ministrul și încă alți doi membri, pe cari asemenea îi numesce ministrul; ear' față cu acești patru stau doi membri, pe cari îi numesce concența autoritate supremă bisericească. Nu este cunoscut nici un cas în întreaga țeară a Ardealului, ca dl ministru să fi numit de membru al atăror comisii vre-un Român gr.-or. ori gr.-cat., și astfel în toate comisiunile din țeară, bisericile române sînt a priori în minoritate. Doi inși față cu patru, mai cu seamă funcționari imediat subordinați ministerului. Considerând pre lungă aceste, că cangrena șovinismului maghiar a pătuns până la mēduvă toate păturile societății, ne putem închipui ce dreptate fac aceste comisii față cu urgisiții „dascăli valachi“.

Să mai amintim aici încă o împrejurare foarte caracteristică.

Comisiunile pertractează în locul de reședință al oficiului comitatens. Membrii ministeriali ai comisiei domiciliează tot acolo. Ei sînt îndemână, sînt acasă. Membrii numiți de confesiunile române, de regulă domiciliează într'alt loc, și mai cu seamă în depărtare. Ei trebuie să călătorească o jumătate sau o zi întreagă până la locul de pertractare, apoi să pertracteze în ceealtă și să se se întoarcă acasă a treia zi. Și pentru toate aceste nu le dă nime nici o para frîntă. Urmarea e, că nu se duc. Rămân și decid cei patru reprezentanți ai d-lui ministru.

Astfel vine, că din 900 de învățători din archidieceasa gr.-or. a Transilvaniei, din cari cel puțin jumătate sînt moșnegi invalidi de pe timpurile fericitului Moise Fulea și ale fericitului Dr. Vasici, abia sînt adăpostiți astăzi 7, dîc șapte. Din contribuția de 21,000 fl. pe an, sau din venitul de 25,000 fl. al capitalului se solvesc învățătorilor nostri 1400 fl. În scoalele noastre tîngesc invalidii de pe o zi pe alta ca vai de capul lor. Dar' vai și de învățămîntul din acele scoale. În scoalele maghiare băjbăe de învățători și învăța-

toare crescute după noua școală a pedagogiei moderne.

Dreptate nu e aceasta. Dar' poate așa cere idea de stat maghiar.

Nu s'a sfârșit firul părintescilor îngrijiri. „*Per ardua ad astra!*”

Din motivul, că decisiunile comisiunilor pentru pensionare sînt a se așterne ministerului, dl Trefort a aflat a ordona, că atât cererile de pensionare, cât și toate acelușe acelora se se așternă în limba maghiară. Cereri, cari nu se aștern astfel, zac cu anii în arhive; și un singur cas s'a întemplat, unde suplicantul a murit, înainte ca cererea lui să fi ajuns la prima pertractare. Aleargă bieții învățători, aleargă vîduțele și orfanii lor din casă în casă și plătesc bani grei, ca să le traducă cineva scrisorile de prin anii 1835—1880. Mulți din ei, urîndu-li-se de atâte alergături și spese, lasă tot fondul în scirea lui Dumnezeu și pornesc la cerșit.

Da, la cerșit! Și preste scurt numărul atăror cerșitori se va sporî în mod foarte considerabil în patria noastră. În sensul legii despre propunerea limbii maghiare în școalele populare (art. XVIII din 1879) toți învățătorii intrați în funcțiune înainte de 1872, sînt a se înlătura din funcțiune, pentru-că nu știu ungurește. Domnii mici de prin comitate au și început a preținde aceasta dela autoritățile bisericesti. Ei bine, ce se va întempla cu acești învățători? Oare nu trebuie să pornească la cerșit?

Dar' și dintre cei intrați în funcțiune după 1872 până la 1882 va trebui să meargă la cerșit toți aceia, cari în sensul §-lui 3 al legii citate în prescripții 4 ani nu 'și-au însușit limba maghiară, ca să o poată propune în școală.

Au plătit și plătesc, vai de capul lor, sume enorme la fondul de pensiuine, și spre aceasta sînt buni și dacă nu știu ungurește. Și se ia perina de sub capul copilului, capra, găina, — și când e vorba că după 29—30 de ani de muncă grea și sudoare cruntă se se decidă asupra sorții lor, li se ȳice: Nu știu ungurește, mergi la cerșit!

Aceste sînt faptele, ce le vedem în toată țina cu ochii noștri.

Dacă față cu toate aceste programul politic al domnilor, astăzi la putere, e „zdrobirea naționalităților”, apoi un mijloc atât

de eficace spre acest scop, cum e fondul de pensiuine, așa cum se folosește astăzi, anevoie se va da din mână. Până când va fi posibil, ca învățătorii români să fie aserviți altora, să fie iobagii altora, să contribuie preste toată viața lor în folosul altora, ear' când ajung la bătrînețe să se trimită la cerșit, până atunci dl Trefort va afla, că extradarea fondului de pensiuine învățătoresc, pre lîngă tot respectul și stima ce o nutrește către autonomia bisericii gr.-or. române, e în contra ideii de stat maghiar. ... tr.

Sibiin, 22 Ianuarie v.

Sînt aproape opt ȳile de când se desbate budgetul justiției ungurești. Ca toată desbaterea budgetului, așa și partea celui de justiție, este greoaie și steapă totodată de părți de acele, din care se strălucescă năsuința de a îmbunătăți, năsuința, pentru care sînt înființate parlamentele. Din toate câte se vede a se fi petrecut cu ocaziunea desbaterii budgetului din cestiune, se vede lupta de partide, în sinul naționalității maghiare, o luptă, care cu binele patriei nu are nimic comun decăt în sens negativ.

Pentru-că patria ce folos are, dacă unora dintre părinții ei nu le plac ochii ministrului de justiție, căci este prea supus ministrului-president Tisza, sau dacă este binevȳdut înaintea altora, fiindcă administratorii justiției concurg cu influența lor la susținerea partidului, ce se numește pe sine însuși liberal?

Întrucăt desbaterea este cunoscută până acum, numai de tot puțin a trecut peste limitele domeniului de partid. Căci și ceea-ce s'ar pute cualifica de interes comun este aplicat astfel, încăt din depărtare mare se vede că simburile desbaterii nu este atât îmbunătățirea justiției, căt delăturarea ministrului de justiție și isbierea în partidul, din care face parte și vice-versa.

Chiar și înșirarea legilor câte s'au făcut până acum în resortul justiției, este mai mult o expozițiune făcută, ca să stoarcă admirațiunea țerii pentru partidul guvernului și să nimicească acușările partidelor opoziționale, căror le-ar plăce ca ele să șeadă pe fotoliurile puterii.

Certele aceste de plapomă pe noi numai într'atata pot se ne intereseze, întrucăt se ne putem face învederată starea lucrurilor și în privința acestei părți speciale, care este justiția, în patrie.

Justiția ar trebui să fie sanctuarul, înaintea căruia ori-ce ființă omenească, care petrece mai mult timp și are afaceri în patrie, se se închine. Ea și în parlament ar trebui de părinții patriei tratată, ca un

tesaur comun pentru toți cetatenii statului, fără de nici un fel de deosebire nici de partid nici de naționalitate sau confesiune.

Partidul guvernamental însă caută, ca să facă proiecte frumoase, ca și cari în toată Europa se nu mai existe. Adună din toate codificațiunile europene ce e mai progresat, chiar și dacă nu se potrivește de loc pentru raporturile din țeara noastră și le paragrafează într'o ordine, care în formă întrece pe toate celelalte. Influențează însă după cum ȳice opozițiunea asupra administratorilor justiției, ca să fie cu considerațiuni către cei din partida guvernului, și să pună pedeci celor ce sînt de altă partidă.

În toată hărȳeala partidelor maghiare când se ceartă asupra pelii justiției nu vedem un lucru. Nu se pune nici baremi întrebarea, dacă justiția se administrează astfel, încăt ea să fie de o potrivă folositoare tuturor cetățenilor, abstracțiune făcînd dela partide politice.

Lucru firesc ar fi, ca ori și care cetățean, fie el Maghiar, fie German, fie Slav, fie Român când se apropie de altarul justiției, să înțeleagă pe preoții justiției, pe judecători, și acestia să-l înțeleagă pe dînsul, pentru-ca din înțelegerea reciprocă să rezulte sentența în deplină dreptate.

Aceasta ni s'ar părè de mai mare importanță, decăt învinuirea făcută de deputatul Veszter, că servitorii dela cancelariile tribunalelor își primesc blusele de vară la Crăciun și paltoanele de iarnă pe la mijlocul lui Iulie, în puterea căldurii.

Despre cunoscînța limbilor din patrie însă nu se face pomenire, cu toate că este de prima importanță.

Căci ce este într'un stat mai important decăt justiția? Pentru-ce plătesc cetățenii impositele cele grele și multe, dacă nu pentru-ca în stat să aibă un loc de scăpare în necazuri, care să-i apere în contra ori și cărei nedreptăți? Acum, dacă cetățeanul, când vorbesce cu judecătorul nu-i poate împărȳeșî durerea și necazul, pentru-că acesta nu-i înțelege limba; el însuși însă nu e în stare să vorbească în limba ce o știe judecătorul, eată obstacolul de a aduce sentențe întru deplină dreptate. Nici una din scăderile câte s'ar mai pute face justiției nu cumpenesc atîta căt aceasta. În celelalte scăderi, mai mult sau mai puțin, se găsește dreptatea amenințată de știrbire și cu oare-care măsură de rea voință. Scăderea aceasta însă poate fără scântee de rea voință să știrbească, eventual, să paralizeze cu totul dreptatea.

Ar fi fost dar' la loc când vre-un părinte al patriei în desbaterea budgetului justiției 'și-ar fi ales tema aceasta și ar fi combătut abuzul, că se pun judecători, cari nu cunosc limba poporațiunii, cari pretind ca poporațiunea să știe limba judecăto-

rilor; ca și când poporul ar fi pentru judecători și nu judecătorii pentru popor.

Constatată odată lipsa totală de considerație în privirea limbii popoarelor, ce locuiesc în această țeară: ce se ne mai mirăm, că în copiarea instituțiunilor apusene domnii din Budapesta merg până în a codifica ceea-ce și pentru apusul atît de înaintat încă e teorie, necum se corespundă stărilor sociale din Ungaria. Le place domnilor să poseze, să facă paradă înaintea lumii. Dar' aceasta nu mai poate fi amăgită: ea știe deja prea bine, că în patria noastră una se pune pe hărtie și alta se urmează aveau.

Revistă politică.

Sibiin, 22 Ianuarie st. v.

În adunarea generală a comitatului Cojocna (Kolozs) din 31 Ianuarie st. n. domnul Ladislav Vajda a propus cu privire la adresa comisiunii pentru elaborarea statutelor unei reuniuni transilvane de maghiarisare, ca să se trimită ministerului o rugare, în urma căreia să nu se aprobeze statutele reuniunii de maghiarisare, înființînd în Cluj, și să se oprească comiții supremi, vice-comiții și alți funcționari administrativi, de a lua parte activă la acea reuniune. Propunerea domnului Vajda a fost motivată prin un discurs, ȳicînd între altele, că din 1867 încoaci am fost jigniți în drepturile noastre și acestea ni s'au luat cu forța. Dacă Maghiarii umblă după astfel de reuniuni, dînsul se teme de urmările cele mai triste, deoarece-ce dispoziția generală și până acum e dușmănoasă. Nici atunci, dacă ar voi Maghiarii să ne maghiarizeze, n'au loc reuniunile de maghiarisare și nu-i iertat să se înființeze acestea, pentru-că suspițiunea și jalușia Românilor nu se mai poate stînge. Dacă domnii Maghiari nu vor absta dela opintirile lor, ca Români să nu mai existe ca Români, vor avè să experieze buna-voința Românilor în timpii critici. Limba maghiară nici altcum nu va face din Român altceva, decăt aceea, că va ști să se sfădească și ungurește. Acest soi de reuniuni numai va deștepta simțemîntul românesc, și aceia, cari se opintesc a le înființa vor dobândi numai un rezultat contrar. Recomandînd în urmă d-l Vajda primirea propunerii sale doresce, ca Maghiarii numai atunci să-și ajungă milenarul, dacă alătura cu ei îl vor ajunge și Românii. Vice-comitele Gyarmaty, cunoscut Românilor pentru ura și disprețul lui în privința a tot ce e românesc, răspunȳînd d-lui Vajda, ȳice, că dacă d-l Vajda încă ține, că reuniunea va face fiasco și prin aceea se va întări numai mai tare românismul, pentru-ce nu o păr-

Foița „Tribunei”.

Antropofagia.

Nu de mult timp a apărut în „Revue de deux Mondes” un interesant tractat despre antropofagie de Miss de Nadaillac.

Autorul începe arătînd până la ce grad de ferocitate și de barbarie a condus pe om instinctul brutal, ce se află în el. Arată cum antropofagia a transversat secolele, s'a aflat la popoarele civilizate și la cele barbare, bogate și sărace, acele cari locuiau în regiuni calde și la cele din regiuni reci și în fine a domnit pretutindeni. El ne spune, că nu numai ȳeilor se aduceau jertfe de om, dar' chiar și prânȳurile lor consistau în cea mai mare parte din carne de om. El arată că semne de antropofagie s'au descoperit chiar la contemporanii mamutului și ai marelui urs, după cum și la oameni din timpii neolitici. Aceste fapte se recunosc după săpăturile ce s'au făcut și unde s'au găsit oase de animale amestecate cu acele de oameni și sparte pentru a le scoate mȳduva, care era una din mȳncările cele mai căutate. Acestea sînt probe destul de sigure despre canibalismul strămoșilor noștri din acele timpuri. Autorul dă de exemplu pe mai mulți învățați francezi, care în toate săpăturile ce le-au făcut au găsit oase de animale amestecate cu acele ale

oamenilor. Chiar istorici romani, ȳice ei, ne vorbesc despre canibalismul primilor locuitori ai Italiei. În Franția chiar în acele timpuri domnia canibalismul; astfel în grotă dela Montesquieu-Avantès s'au găsit felurite osamente de animale amestecate cu oase omenești, care purtau pe ele semnele instrumentelor, cu care se serviseră spre a-i omorî. Toate acestea nu pot fi decăt resturi de sacrificii, sau de ospețe odioase.

În Englitera înmormîntările erau urmate în totdeauna de sacrificii umane. Mulțime de sclavi se sacrificau la moartea stăpînilor lor și carnea lor servia apoi la ospețe. La Kent's-Hole se pot vedè pe oasele găsite acolo urme de dinți omenești, cum carnea fusese mȳncată de pe dînsule. Fără îndoială aceasta a fost în timpuri foarte vechi, înainte de invasiunea Romanilor.

Locuitorii cei dintîiu ai Portugaliei se nutriau și ei cu carne de om; astfel în o săpătura făcută acolo s'au găsit 3.500 de dinți de om, constatîndu-se chiar că acolo nu fusese nici un cimiter. Astfel în toată Europa se găsesc urme de antropofagism, urme care probează până la evidență, că mȳncarea de predilecțiune a strămoșilor noștri era carnea de om. Mitologia grecească ne spune multe în această privință, din care unele nu sînt lipsite de adevăr.

Persii sacrificau victime umane pe altarul ȳeitei Mithra, părinții victimelor trebuiau să poarte pelea celor omorîți, până când cădea în bucăți

de pe dînsii. Amoniții ardeau pe copiii lor în onoarea lui Moloch și Manethon. Se spune că la Heliopolis se sacrificau pe toată țina câte trei sclavi. Aceste crușimi își ajung punctul lor de culminațiune la Cartaginezi. Chiar și la Romani, strămoșii noștri, se practicau astfel de crușimi; astfel după cum se știe din istorie în toți anii se precipitau câte 3 nenorociți în Tibru. Mai tîrȳiu moravurile se mai îndulcîră și în locul ființelor umane se aruncau coșuri de răchită. Pliniu ne spune în istoria sa naturală, că Ethiopienii aduceau sacrificii sângeroase. Tot astfel ne spune și Juvenal despre Egipteni. Herodot ne spune că antropofagia exista pe timpul acela la Issedoni, un trib scitic, și ei considerau ca un ce pios ca să taie cadavrele părinților lor în bucăți, să le amestece cu carne de alte animale și apoi să le mȳnănce. Tot astfel se întempla și la Massageți.

Despre Irlandezi ne spune Strabo, că pentru ei era o onoare ca să mȳnănce cadavrele părinților lor. Nu ar trebui să ne mire pe noi nici decum astă crușime a popoarelor sȳlbatică, căt o vedem chiar la un popor cult, la Romani, cari pe timpul lui Comod, mai cu deosebire curtesani din un gust rafinat mȳnăceau părțile cele mai delicate dela corpurile oamenilor și femeilor.

Adam de Brême, care a predicat creștinismul la curtea regelui Swev Ulson, ne spune că Scandinavii nu aveau nici o cunoscînță de resbel, numai imitau strigătele animalelor sȳlba-

te și mȳnăceau pe prinsonerii lor. În timpul lui Carol cel mare chiar se mȳnca carne de om, și aceasta se poate dovedi din pedepsele stabilite în această privință. Richard inimă de leu, ne spune o legendă, fiind bolnav de friguri înaintea cetății St. Ioan de Tera ar fi pofit să mȳnănce carne de porc; în toată Siria însă nu s'a putut găsi un astfel de animal. Atunci i se găti în loc de carne de porc, un cap saracin, pe care Richard îl mȳncă cu cel mai mare apetit. Această antropofagie se afla pretutindeni în Asia după cum o probează osamentele ce se descopȳr, unde se află oase de oameni și de animale amestecate, care fără îndoială serviseră la prânȳuri canibalice. În Sud de Malabar în Travancore s'a găsit oase mari, în care fără îndoială că puneau cadavrele junelor fice sacrificate ȳeilor. Deȳta Kali cerea, ca în fie-care an să i se aducă ca sacrificiu o femeie însărcinată cu primul copil.

După aceste descrieri autorul trece la America, arătînd că aceste crușimi au durat aici până la venirea Spaniolilor. La Aztecii sacrificiile sângeroase se făceau pentru fie-care ȳeită și aceste ȳeități erau foarte multe. La serbarea ȳeului Camaxtilli preoții țineau un post foarte riguros și trebuia, ca în tot timpul sȳrbării să-și înȳepe limba și alte părți delicate ale corpului, cu obiecte ascuțite și cu sângele acesta stropiau pe ȳei. La serbarea lui Phaloc, ȳeul ploii, se sacrificau copii, însă numai aceia, cari erau născuți

tinesc și pentru-ce îi vrăjmaș atât de mare unei astfel de reuniuni binefăcătoare? Cine a început cu societatea „Opinca“, cu „Asociațiunea literară“ etc., nu Români? Și noi să nu putem ridica ziduri de apărare? Cine și-a ridicat vreodată vocea în privința „Iuliei“ antipatriotice, și nu s'a disolvat societatea numai atunci, când a călcat statutele? —

Întrebările acestea năstir s'au auzit din gura vice-comitetului unui comitat aproape românesc atunci, când membrii români ai congregațiunii comitatense n'au făcut alta, decât au propus a se respinge proiectul comisiei permanente, în urma căruia comitatul se se reprezenta prin cineva la adunarea de constituire a reuniunii de maghiarizare. Se înțelege de sine, că proiectul comisiei s'a primit și s'a hotărât, ca vice-comitele Gyarmaty să reprezenteze comitatul în adunarea de constituire a reuniunii de maghiarizare. Nu ne îndoim, că în toate comitatele din Transilvania se vor aduce cu privire la chestia despomenitei reuniuni astfel de hotărâri, pentru-că mulțumită terorismului și legilor maghiare, viața constituțională la noi e astfel, încât în toate afacerile publice, naționalitățile nu mai au vot — se trece peste ele la ordinea dîlii, ca și când nici n'ar exista și atîrna dela rassa domnitoare, ca să le răstignească!

Lucrul naibii e însă acela, că Românii se afirmă tot mai tare ca un element, carele e plin de viață, carele posedă o limbă cultă și pe carele, precum nu l-au putut șterge de pe fața pământului prigonirile seculare, așa nu se va pute clătina în existența sa nici când. Din potrivă observăm, că din ce se opintesc domni situațiunii mai tare, de a-l face imposibil cu atât mai vîrtos se întărește și cu atât mai mult sporează într'un venitor, carele i se va face prin însuși aceia, carii astăzi îl subminează — deoarece „cine sapă groapa altuia, cade însuși în ea!“

De dorit ar fi ca în toate comitatele românesce să se purcedă față cu adresele reuniunii de maghiarizare astfel, — înțelegem o procedere din partea Românilor, ca cel puțin să vadă lumea, că Românul n'are voia, de a se libovî la cultra maghiară, nici de a-și negliza limba de dragul limbii maghiare. „Das weitere kommt von selbst!“

Cronică.

Camera de advocați din Alba-Iulia publică introducerea în lista camerei a dlor: Dr. Hermann Klein din Oreștia și Ladislau Vitan din Deva.

S'a decorat cu ordinul de Saxonia-Weimar „Vulturul alb“, crucea de cavalier cl. II d-l

sub un semn favorabil și aveau peri buclăți. Acești nefericiți erau înjunghiați pe vîrfurile munte și de acolo precipitați în lacul ce încungia Mexico-ul; sau că erau închiși de vii în peșteri, unde trebuiau să moară de foame. La prima zi a luni Centeotl*) era sîrbătoarea zeiței Toci, mama zeilor. Această sîrbătoare era precedată de 8 zile de petreceri, dansuri, lupte și altele. Se destina o jună fiică să fie sacrificată; partida învingătoare în lupte o conducea prin oraș împodobită cu toate ornamentele zeului. Femeile bătrâne o distrugau cu diferite vorbe, făcînd-o să uite moartea ce se apropia; îi spunea despre plăcerile ce aveau să le guste chiar în cea seară în casa zeului. Miezul nopții era oara de sacrificiu și în acel timp era dusă pe umeri de un sacrificator la altar unde i se tăia capul. Pielea coastelor și a pîntecului servia unui june preot, care reprezenta pe fiul zeiței, de voal în tot timpul sîrbării, care dura mai multe zile. Nu trecea mult timp și venia serbarea zeului negoțului, care cerea alte sacrificii de om. Mai multe sute de nefericiți sclavi erau conduși la picioarele marelui preot, li se despica pieptul și le scotea inima încă bătînd, pe care o oferia idolului. La alte sîrbători acești nenorociți erau despoiați de pele, cu care se îmbrăca gladiatori și astfel îmbrăcați mergeau pe la fie-care casă

capitan Alexandru Lupu, dela regimentul imp. reg. de infanterie „Marele duce de Saxen-Weimar“ nr. 64.

Reuniunea română de cântări din Sibiu și-a ținut alaltăieri adunarea generală anunțată în unul din numerii trecuți al diarului nostru. Vom reveni asupra raportului anual deocamdată aducem la cunoscință comitetul pentru anul 1885: S'au ales: Președinte: Dr. Aurel Brote, directorul bancei „Transilvania“. Dirigent: George Dima, profesor seminarial. Secretar: Dr. Ioan Crișan, prof. seminarial. Cassar: Corneliu Aiser, oficial de bancă. Archivar: Mateiu Voilean, redactor. Econom: Petru Roșca, cleric. Membrii în comitet: Dr. D. P. Barcianu, profesor seminarial. Eugen Brote, asesor consistorial și Petru Ciora, asesor consistorial.

Eugen bar. de Friedenfels, consilier reg. imp. în pensie, a reposat în Viena la 31 Ianuarie n. Defunctul, Sas și Sibian de nascere, a fost bine cunoscut în țeara noastră între altele și ca reprezentant săsesc, resp. guvernamental în dieta ardeleană din 1863—64.

Domnul Iókai a avut în Cluj, unde a sosit Sâmbătă dimineața, o primire de tot strălucită. Flamure maghiare împodobiau aproape toate casele din străzile principale ale Clujului. Mai multe deputațiuni l-au felicitat. (La banchetul, ce i s'a dat Duminecă la două ore din zi în reduta urbană au luat parte peste 200 persoane). Teatrul din Cluj a fost Sâmbătă seara îndesuit de public, într-o atîta, încât și galeriile erau pline de inteligenți. Vineri nu mai puteai afla locuri goale în teatru. (—) În toastele dela acest banchet s'a accentuat des cultura Clujenilor, și misiunea culturală a orașului, care are să fie de aci înainte pentru Transilvania, ceea-ce e Budapesta pentru Ungaria. „Köszönjük szépen“ de o astfel de misiune! Spargere de ferestri, insultările, pe cari le-au suferit Românii astă vară și în urmă primirea deputatului Hegedűs, cu care ocaziune s'au spart capetele la aproape 100 locuitori etc. sînt slabe motive, de a atribui Clujului vreo misiune culturală în Transilvania!!!

Blasonul contelui Tisza. „Budapester Tagblatt“ scrie: În cercurile aristocratice ale capitalei circulează cam de mult o carte de tot soadă, — almanachul lui Gotha și adică fasciculul, care privește pe conte. În cartea aceasta se află acum un conte de tot nou, anume contele Ludovic Tisza, despre a căruia blason e o pagină întreagă scrisă. Blasonul acesta e într-adevăr un ce curios; afară de coroana civilă mai cuprinde în sine și pălăria princiară, mantaua princiară și mai mulți articoli de toaletă ai personajelor nobile. Afară de aceste se poate vedea în blasonul acesta o menagerie formală. Nu numai mielul și bălaurul, ci și leul și tigru sunt expuși aici și cine nu se îndestulește cu dobitoacele aceste, mai poate să se sature și la privirea unei duzine de elefanți, cari sînt aici în toate mărimile posibile să se prezentați. Când s'a predat blasonul acesta oficiului heraldic din Viena, s'a declarat oficiul, — precum sîntem din loc sigur informați — că un astfel de blason încă nu a avut și s'a rugat, ca să depărteze din blason cel puțin unde dobitoace și vreo câteva vestimente, pentru-că blasonul în forma s'a de acum ar fi cel mult o firmă pentru un proprietar de menagerie. Noul conte a insistat însă prelungă blasonul seu, și de vreme ce frațele lui e ministrul-președinte din Un-

din oraș, unde cereau câte ceva „ei puțin ca nisce câni morți“, după cum ne spune Sahagun: își țineau această îmbrăcăminte până când cădea în bucăți. Toate aceste bucăți de carne se atîrnau în temple, sau se dau învingătorului, dacă sclavul sacrificat era făcut prizonier cu armele și trecea din neam în neam ca un semn de glorie. La serbarea lui Xuihteculli, zeul focului, prizonierii purtați pe umeri de preoți erau aruncați în mijlocul flăcărilor și poporul dansa împregiurul lor, făcînd haz de suferințele acestor nenorociți. În luna Tlascala, destinată amorului, era sacrificată o jună păreche, ca victime plăcute zeului.

Toate aceste sacrificii se îndeplineau cu cea mai mare rigurozitate, cinci loviți apucau de victimă și o întindeau pe o peatră în formă conică, ca astfel pîntecul să reprezente mai bine la spintecare. Preotul sacrificator apoi îl lovia cu cuțitul, aspira sîngele cu un tub și apoi îl pune în o cupă, pe care o prezenta ca omagiu pe dinaintea zeilor și în fine era depus în palatul regelui. Inima era conservată zeului ce se celebra.

Aztecii găsiau o plăcere diferită ca să căsnească pe prizonieri. Acești nefericiți erau legați fiecare de câte un par pe o peatră rotundă, li se da arme să se apere și apoi erau atacați de luptătorii tribului, sîngele curgea din rănilor primite, durerile le îndoiau forțele și în fine după o opunere de câțiva timp nefericiții cădeau

garia, a ramas, blasonul neschimbat și întărit în privința aprobării oficiului heraldic“.

Anarhisti noi în Rusia. Din Petersburg se anunță că s'au confiscat mai multe exemplare din o foaie volantă conținînd programul unui nou partid nihilist „Volnij Sojus“. Noul partid voește să se împartă imperul rus în douăzeci de state cu totul neatîrnate unele de altele, constituite după principiile anarhistice; pentru ajungerea la acest scop, partidul crede că toate mijloacele, chiar și asasinatul, îi e permis. Autorii acestui program se crede că sînt nisce nihilisti refugiați în Elveția.

Varietăți.

(Cauzele cutremurului de pământ.) Cu ocazia cutremurului din Spania earăși a început a se agita între erudiți chestiunea cauzelor cutremurilor de pământ. Sînt patru opinii mai principale în această privință. Eată întâia:

În profunzimele globului, seu imediat sub scoarța sa, se întîmplă nisce explozii asemenea cu acele ale dinamitei prin efectele lor și care sînt datorite expansiunilor violente și subite a gazului. Pământul creapă gazul țișnesce prin crepăturile astfel produse, trăgînd după sine rămășițele calcinate a stîncilor dislocate. Această explicație, destul de conformă cu totalul fenomenelor vulcanice, se pare cam greu aplicabilă la fenomenele ce se petrec în acest momet în Spania.

Eată a doua opinie: Sub influențele combinate ale soarelui și ale lunii, se produce, în masă lichidă ce ocupă profunzimele globului, adevărate fluxuri și refluxuri subterane; aceste fluxuri și refluxuri, mai mult sau mai puțin puternice, isbesc când un punct când altul a scoarței pământului; însă în general puncte hotărîte, adică că se pare că există unele puncte mai expuse decât altele a suferi acțiunea acestor grozave lovituri, care dislochează stîncile superficiale.

Eată a treia ipotesă: Mulțumită infiltrațiilor lichide produse în stîncile cele profunde, găunoșiturile se formează și surpările sînt consecuența. Această teorie corespunde foarte bine cu oarecare fenomene, însă nu pare a lămuri toate cazurile.

După o a patra teorie, sguduirile interioare ale masei lichide au existat totdeauna; se găsește urmă despre aceasta în cele mai vechi tîrîmuri, unde noi vedem că ele au produs spîrturi, îndoituri, dislocări de tot soiul. Cutremurile de pământ constituiesc un fenomen permanent. Aceste sguduii au pentru cauză strîngerea gradată a scoarței pământului, care, apăsînd din ce în ce mai mult sîmburele lichid din lăuntru, plesnesce sub rezistența ce ea încearcă. Această teorie este cam veche; dar' poate ea nu este cea mai rară; și a avut în aceste din urmă timpuri o înflorire de tineretă. Se va ține cont de aceasta și se va cerceta dacă în sudul Spaniei se mai produce și astăzi frînturi, și, pe de altă parte dacă ele se pot explica prin înființările de ape. După starea superficială a pământului renumiții geologi vor judeca și despre starea sa în

regiunile profunde. Direcțiunea frînturilor hotărîră cu îngrijire va arăta aproximativ la ce distanță de nivelul exterior a pământului s'a produs efortul inițial. Tot astfel s'a recunoscut și la Ischia, că acest efort (surpare) avusese loc la o adîncime dela 12 până la 1800 metri.

(Iuțeala unui porumbel călător.) La Londra s'a experimentat iuțeala unui porumbel călător.

În momentul, în care trenul părăsia portul dela Douvres, un funcționar francez dăte drumul unui porumbel de specia cea mai frumoasă a porumbilor călători belgiani.

Inteligenta pasere se urcă îndată în aer la înălțimea de o jumătate de mil; se vedu învîrtindu-se câteva minute, apoi plecă spre Londra.

Din partea sa trenul expres, care nu se oprește la nici o stațiune, mergea cu o iuțeală de 60 mile pe oră.

La început, părea că trenul are să ajungă mai nainte decât porumbelul, și funcționarii drumului de fer prețeau deja, că micul mesager are să fie bătut de puternica mașină a drumului de fer. Dar' porumbelul, cunoscînd îndată drumul, apucă în linie dreaptă trecînd prin Maidstone și Sittingsbourne, ceea-ce îl făcu să înainteze cu 6 mile și jumătate, distanța care desparte Douvres de Londra nefiind decât de 70 mile în linie dreaptă, pe când pentru drumul de fer este de 76 mile și jumătate.

Când trenul intră în gara dela Cannon Street, porumbelul ajunsese deja cu 20 minute mai nainte, adică întrecuse drumul de fer cu o distanță de 18 mile.

Procesul de presă al „Tribunei“.

Pertractarea s'a început pe la oarele nouă sub președinția d-lui consilier A. János, asistat de d-nii Roșca și Hatfaludy. Acusarea era susținută de dl subprocuror Tribus, ear' apărarea de dl avocat Frühbeck.

Vom comunica în numărul de mîne o dare de seamă amănunțită asupra întregii pertractări; astăzi ne mărginim a exprima recunoștința noastră pentru imparțialitatea, cu care ea a fost condusă și a-i arăta rezultatul.

Acuzații, dl Cornel Pop Păcurar, ca redactor răspunzător și dl Ioan Slavici, ca autor al articolului incriminat, au fost achitați în unanimitate, pronunțată fiind achitarea prin votare secretă.

Din Cojocna directorul „Tribunei“ primesc, în momentul punerii sub teasc al acestui număr, următoarea telegramă:

Te felicită Românii din Cojocna pentru lupta bărbătească. Ce vorbești, ȳici din inimile noastre. Opincarii.

Serviciul telegrafic

al

„TRIBUNEI“.

Budapesta, 3 Februarie n. Casa deputaților. S'a votat contingentul de recruți pe a. 1885, și s'a suspendat dreptul de imunitate al deputaților Verhovay, Margitay și Békássy. După aceea s'a încheiat ședința.

Londra, 3 Februarie n. (Oficial.) Trupele generalului Earle au ocupat Birt, un loc părăsit de dușman.

New-York, 3 Februarie n. Asupra lui Odonovan Rossa (șef al Fenienilor anarhiști. Red.) o femeie tină, pretinsă infirmieră dela ospitalul britanic, a îndreptat ieri pe stradă cinci descărcături de revolver. Rossa a căzut; se ȳice însă că nu e greu rănit. Atentatoarea a fost arestată.

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar.

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acții în Sibiiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gerula**.